ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΔΙΕΘΝΕΣ

ΤΕΤΡΑΔΙΟΝ

Μνημες και

Τ___ μαθ κρισεις

Τάξεως Κων/νος ΜΙΧΑΛΗΣ

Σχολ. Ετος βιντ/γε δημ/λου ~~Φυλλων~~ 50

"SUPER"

ΜΕΡΟΣ Β'

Η ζωή στα Τάγματα Σκαπανέων Μακρονήσου

1. Γραφεία Εθνικής Αγωγής - Δηλώσεις - Συνέλευσις, Ο θίασος

Στις αρχές του 1947, οι στρατιώτες που δεν ενέπνεαν εμπιστοσύνη γιατί βαρύνονταν με το ... μεγάλο αμάρτημα του αριστερού ή προέρχονταν από οικογένειες αντιστασιακών, μελών του Κ.Κ.Ε., του Ε.Α.Μ., του ΕΛΛΑΣ, της Ε.Π.Ο.Ν., στέλνονταν στη Μακρόνησο «αναμόρφωση». Η λέξη αυτή, για πρώτη φορά τότε μπήκε σε χρήση, σήμαινε μεταστροφή του ατόμου από την αριστερή παράταξη, στη δεξιά, στην εθνικοφροσύνη, - φυσικά όπως την εννοούσε το καθεστώς, αποβολή του διαβόλου του δημοκρατικού και την ένταξη στη νέα τάξη πραγμάτων.

Σε κάθε λόχο λειτουργούσε Γραφείο Εθνικής Αγωγής, με 2-3 εγγράμματους αναμορφωμένους στρατιώτες και με [illegible]. Επικεφαλής κάποιον αξιωματικό.

Μόλις ο στρατιώτης πάτωνε το πόδι του στο έδαφος του νησιού, οδηγείτο στο γραφείο αυτό. Πρώτη ερώτηση: «Αποκηρύσσεις τον κομμουνισμό; Ναι ή όχι;» Αν έλεγε: ναι, όλα καλά. Του έδιναν χαρτί και μολύβι και εκεί αμέσως έγραφε της δηλωση μετανοιας και αποκηρυξεως), η υπογραφη αυτης και σφραγιση του γραφειου.

Το περιεχομενο της δηλωσης η των αποκηρυκτικων.

Ελεγε: Ο υπογραφομενος - - . κατα την κατοχην, παραπλανηθεις απο τα απατηλα συνθηματα του Κ.Κ.Ε και του Ε.Α.Μ ενεγραφην εις το Ε.Α.Μ (π.χ: ΚΚΕ, ΕΛΛΑΣ),

Ηδη, αντιληφθεις την πλανην μου αποκηρυσσω μετα βδελυγμιας το Κ.Κ.Ε και τας παραφυαδας αυτου αντεθνικας οργανωσεις και υποσχομαι να ζησω ως φιλονομος πολιτης, θυσιαζων εν αναγκη και την ζωην μου χαριν της φιλτατης μας πατριδος.), ο δηλων. - -

Οσοι αρνουνταν να υπογραψουν δηλωση οδηγουνταν στη χαραδρα με τη συνοδεια στρατιωτων παρακρατικων και [illegible], οπλισμενων με αυτοματα, πολυβολα και το [illegible] στυλιαρι η ραβδο απο [illegible] - - . παραπερα. Εκει εκτελουνταν και τους σφαζαν.

Απο τη χαραδρα επεστρεφαν οι [illegible], οποτε πολλοι υποκυπταν και υπογραφαν. Οσοι και παλι επεμεναν σταθεροι στο πιστευω τους υποφεραν συνεχη [illegible] βασανιστηρια.

Η υπογραφη ομως της δηλωσης δεν αρκουσε για να δειξει ο στρατιωτης τα εθνικιστικα του φρονηματα και την ειλικρινη μεταστροφη του.

Τον υποχρεωναν να γραψει και εκθεση στον προεδρο του χωριου του, στον παπα, στον αγροφυλακα, για να διαβαστουν στην εκκλησια και υστερα να τοιχοκολληθουν στα πιο κεντρικα σημεια του χωριου. Τετοιο ρεζιλεμα και εξευτελισμος της ανθρωπινης προσωπικοτητας.

Το περιεχομενο της εκθεσης ηταν κι αυτο τυποποιημενο, σχεδιασμενο απο πριν, απο τους τρανους θεωρητικους της συγχρονης εθνικοφροσυνης.

Ειχα παρασυρθει, οπως ξερετε στην κατοχη απο γνωση τη μητερα πατριδα γιατι γραφτηκα κι εγω στο Ε.Α.Μ. Τωρα αντιληφτηκα την πλανη μου, και αποκηρυσσω ολες αυτες τις αντεθνικες και προδοτικες οργανωσεις.

Ειμαι εδω σ' αυτο το μεγαλο σχολειο που λεγεται Μακρονησος και περνω τον περιορισμο μου. Εχουμε ενα διοικητη και ενα λοχαγο που μας φερονται και μας αγαπουν σαν παιδια τους.

Περναμε πολυ καλα και εχουμε απ' ολα. Δεν μας λειπει τιποτε. Πες και στα αλλα παιδια του χωριου που παραστρατηθηκαν σαν κι εμενα να γυ-

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ρίσουν στην αγκαλιά της πατρίδας κι αυτή θα
τους αγκαλιάσει πάλι σαν στοργική μάνα που
είναι.»

Άλλοι στις ανακοινώσεις τους νομίζανε τη Μάχη
[illegible] Κοζάνη-Βέροια και [illegible].

Από τις εφημερίδες ζητούσαν να ακούσουν
οι μάζες ο εθνικιστικός αντικομμουνιστικός
[illegible] οι [illegible] στρατεύονται κα-
τά των κομμουνιστών εχθρών μας, των Βουλγά-
ρων που θέλουν να μας πάρουν την ωραία
μας Μακεδονία.»

Οι δυνάμεις, οι συνολικές κινητές μάχιμες διαθέ-
ζονταν κάτω τον ίδιο περίπου σύνολο τάγμα-
των σε 4.000-4.500 άντρες και [illegible]
σπάσανε τον [illegible] για να γίνε-
ο [illegible] ή [illegible],
κατά την [illegible] συνεδρίαζε κατά πλάτη-
ματα.

Θυμάμαι και καταγράφω τα εξής παραστατικά
Τη νύχτα οι [illegible]. Αστυνομικό [illegible]
Α.Μ. είχαν τσακίσει το ξύλο περίπου [illegible]
[illegible]. Ένας έσπασε το [illegible] το
χέρι και το είχε τυλιγμένο μ' ένα πανί
και το [illegible] κουνάει [illegible].

Τι να κάνω [illegible]

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

για τα χαρτιά και έγραφε δήλωση και γράμμα στον πρόεδρο του χωριού.

— — — . Σου γράφω το γράμμα αυτό αφού μόνος μου και χωρίς να μου ασκηθεί καμιά απο της βίας, και το υπογράφω χέρι στην [illegible].
Άλλως, από κάποια ξύπνησα την νύχτα, και βγάλανε το ένα μάτι έγραψα.
— Κύριε πρόεδρε.. εδώ που ήρθα ανέβηκα, βρήκα το φως μου, που είχα χάσει από τότε ως γνωρίστηκα στο ΚΚΕ (η άλλη οργάνωση), στο το μάτι που ήταν σακατεμένο με τις γάζες και το [illegible]. Χαίρε εθνικοφροσύνη — — .

2. Η ανακάλυψη των αξιωματικών στο συρματόπλεγμα.

Στη Μακρόνησο, σ' ένα χώρο απομονωμένο ανάμεσα στο Α' και στο Γ' Τάγμα σκαπανέων, είχαν εγκατασταθεί σκηνές που στέγαζαν 500-600 αξιωματικούς των οποίων ελάχιστοι μόνιμοι και οι άλλοι έφεδροι, από το βαθμό του ανθυπολοχαγού μέχρι του συνταγματάρχη.
Όλοι αυτοί είχαν υπηρετήσει στον Ελληνο-Ιταλικό πόλεμο, πολλοί είχαν τιμηθεί με διακριτικά πολέμου μα και με μετάλλια ανδρείας.
Αλλά μετά τον πόλεμο — — . χάλασαν.
Συνέχισαν τον πόλεμο κατά των Γερμανών και όταν

η καταγωγή τους υποβαθμίσθηκε, μέσα στο ελληνικό έδαφος.

Μετά ... και δεν αναγνώρισαν το σφάλμα τους γι' αυτό και χαρακτηρίστηκαν κακοί Έλληνες ως αντιφρονούντες του ισχύοντος πολιτικού και κοινωνικού καθεστώτος και απομονώθηκαν στο συγκεκριμένο αυτό χώρο, χαρακτηριζόμενοι ως μη ενσωματωμένοι υπό των Εθνικοφρονημάτων.

Σημειώνω ότι μέσα τους ήδη είχαν αλλαγές. Είχαν σχετικά καλό φαγητό και αρκετό νερό. Αλλά αυτό το μεγάλο μέτρο έπρεπε να σβήσει η αντίδρασή τους στο καθεστώς να σωπάσει.

Δεν το ανέχονταν οι εθνικόφρονες εξουσιαστές, ο διοικητής της ΧΙ Διεύθυνσης του Οργανισμού Μακρονήσου συντ/χης Μπαϊρακτάρης ο τότε λοχαγός Μακαρέζος και κατόπιν πρωτεργάτης της 21 Απριλίου 1967 Δημ. Ιωαννίδης και οι ιθύνοντες και εμπνευστές Αμερικανοί.

Ήλθε, λοιπόν, μια επιτροπή από αξιωματικούς του Γεν. Επιτελείου και τους υποβάλλουν σ' ένα ερωτηματολόγιο - τεστ - για να δοκιμάσουν τα φρονήματά τους και την επιμονή στις ιδέες τους π.χ. Πώς κρίνουν τον εμφύλιο πόλεμο, τι γνώμη έχουν για το κομμουνιστικό κ.τ.λ.

Όσοι [illegible] όπως ήθελαν οι ανακριτές των ξεχωρισμών. Διατηρούσαν το βαθμό τους, το μισθό τους και τα συνακόλουθα [illegible] αξιωματικοί. Οι άλλοι, οι σκληροί, οι [illegible] κουρεύτηκαν με την ψιλή, καθαιρέθηκαν στο βαθμό του απλού στρατιώτη και μετατέθηκαν σε χωριστές σκηνές και αργότερα απομονώθηκαν αλλού, μακριά σε χωριστούς κλωβούς με συρματοπλέγματα [illegible] φρουρούμενοι και απομονώθηκαν: εξοντωτικές αγγαρείες, ξύλο, στέρηση τροφής και νερού για μέρες, και πολλά άλλα βάρβαρα, [illegible] βασανιστήρια, όσα εφεύρισκε το αρρωστημένο μυαλό των βασανιστών, που ούτε [illegible] και [illegible] αδυνατεί να περιγράψει.

Θυμάμαι: Πριν τους ξεχωρίσουν τους έβαλαν στη γραμμή και με συνοδεία οπλοφόρων και ροπαλοφόρων τους έσερναν στο [illegible] Τάγμα, το Α΄. Ακούμε τη [illegible] και φωνές.

Τι είναι, τι είναι; Όλοι έξω στο δρόμο. Θα ρθουνε οι αξιωματικοί και πρέπει να τους φτύσουμε.

Βγήκαν μερικοί αλλά δεν τους έφτυσε κανείς. Το ίδιο έγινε άλλη φορά μπροστά στο Γ΄ Τάγμα.

Μετά το διαχωρισμό τους δηλώσεις [illegible]τες" τους έβαζαν όχι στη γραμμή, αλλά χωρισμένο [illegible] αξιωματικών, αλλά με μουσική των [illegible] στο τάγμα μας.

Ξανά η [illegible] να βγήκε στο δρόμο

Κάποιος ρώτησε το λοχαγό μας:

Τι να τους κάνουμε ~~τώρα~~ κ. λοχαγέ;

Α! τώρα είναι δικοί μας και πρέπει να τους ζητωκραυγάσομε.

Βγήκαμε κι εμείς και τους ζητωκραυγάσαμε τους προσεφώνησε δε [illegible] και ο διοικητής μας, ο κος Αντώνης [illegible] [illegible] έκανε το [illegible] αληθινό, [illegible] των [illegible] και [illegible] στο δρόμο των [illegible] και στην αρχή της [illegible].

Αλλά κάτω από [illegible] συνθήκες [illegible] η δημιουργία [illegible] και [illegible] ξέρω μετά [illegible] μαζί, και τι να [illegible] η ψηφοφορία [illegible] ήξερα, αλλά κι εμείς [illegible] εθνικής [illegible], στο μέρος αυτό [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] και [illegible] [illegible] και [illegible] [illegible] και [illegible] κ. [illegible].

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

3. Τα μετά τα γεγονότα της 28 Φλεβάρη και 1ης Μάρτη 1948. Οι στρατιώτες Νίκος Ρουμελιώτης και Βλάσης Σαραντινιώτης

Οι μεγάλοι οι αναμορφωτές των παραπλανηθέντων και διώχτες των τριών Ταγμάτων της Μακρονήσου πήραν την απόφαση να εξαλείψουν την αντίσταση των στρατιωτών στο Τάγμα αυτό.

Σ' αυτό είχαν απομονωθεί περίπου 4.000 άντρες, χαρακτηρισμένοι ως σκληροί, αμετανόητοι, δεν είχαν υπογράψει την περιβόητη „Δήλωση μετανοίας και αποκηρύξεως,,

Η ζωή στο Τάγμα αυτό ήταν κάπως υποφερτή. Λίγες αγγαρείες, χωρίς ξυλοδαρμούς ή άλλα βασανιστήρια, λίγο νερό, αλλά υπήρχαν κάθε μέρα οι εφημερίδες και κάποια [illegible] [illegible]. Όσοι ήξεραν λίγα από ξένες γλώσσες μάθαιναν και τους άλλους και οι εγγράμματοι μάθαιναν τους τελείως αγράμματους τις 4 πράξεις της αριθμητικής, την ορθογραφία. Έτσι περνάγανε μέρες. Αλλά αυτή η χρυσή εποχή κρίθηκε επιζήμια για τους σκοπούς του καθεστώτος.

Γι' αυτό έγιναν τα τραγικά επεισόδια της 28 Φλεβάρη και της 1 Μάρτη 1948 όπου σκοτώθηκαν εν ψυχρώ εφτά στρατιώτες και 17 πραγματικά την 28 Φλεβάρη και την άλλη μέρα, Κυριακή 1 Μάρτη με 40-50 νεκρούς και αμέτρητους, αλλά άγνωστο ακριβώς πόσους πληγωμένους.

Λεπτομέρειες για τα γεγονότα αυτά έχω γράψει αλλού, όπως θα τα βρουν οι αναγνώστες μου.

Δεν ήταν μόνο αυτά τα αποτελέσματα των γεγονότων εκείνων

Ακολούθησε μια σειρά από αυτοκτονίες με το ξυραφάκι ξυρίσματος, κόψιμο των φλεβών, απαγχονισμοί με το σχοινί των σακιδίων απ' τον ορθοστάτη της σκηνής, κυρίως στη Λάρισσα.

Ο διοικητής της Βασιλόπουλος τόσο ταράχτηκε ώστε μας διαβάστηκε ημερήσια διαταγή ότι επειδή εσχάτως παρετηρήθη κύμα αυτοκτονιών, καθίσταται γνωστόν ότι οι αποπειρώμενοι θα παραπέμπονται εις το στρατοδικείον λόγω! της βλακείας των!

Οι παραφροσύνες αμέτρητες

Ο στρατιώτης της σκηνής μας Ν. Ρουμελιώτης είχε πάει με άδεια στην Αθήνα προ των γεγονότων. Τα γεγονότα τα πληροφορήθηκε στην Αθήνα.

Αλλά κι από τις πληροφορίες σάλεψαν τα

γυναίκα του. Ούτε έτρωγε, ούτε έπινε, ούτε και μιλούσε. Τον πήγαν για μερικές μέρες στο νοσοκομείο και τον έφεραν πάλι στη σκηνή μας. Αλλά η κατάσταση του έμεινε αμετάβλητη. Νηστικός, ~~[illegible]~~. χωρίς νερό, άυπνος. Μας κοίταζε με ένα βλέμμα χαμένο, ηλίθιο, ξεροκατάπινε, αμίλητος, ακίνητος, καθιστός. Τον ρωτούσαμε αν θέλει τίποτα, αλλά έδειχνε ότι δεν άκουγε. Είχε χάσει κάθε επαφή με τον έξω κόσμο. Φυλάγαμε βάρδιες μήπως τον πιάσει κανένα αμόκ και μας σφάξει στον ύπνο. Έτυχε να διαβάσω το εξιτήριο απ' το νοσοκομείο. Δεν θυμάμαι τι ακριβώς έλεγε. Αλλά μιλούσε για κάποια σωματοδηματικά φαινόμενα, για κατάθλιψη, μεγάλου βαθμού μελαγχολία, ψυχονευρώσεις και άλλα ασαφή και ακατανόητα.

Τον πήραν πάλι για την Αθήνα και έκτοτε δεν μάθαμε τι απέγινε. Πάει το παληκάρι.

Στο λόχο μου γνωρίστηκα και συνδέθηκα φιλικά με το λοχία Βάση Σαρακηνιώτη απ' το χωριό Υψούντα Γορτυνίας του νομού Αρκαδίας. Ο πατέρας του, γυμναστής, πέθανε στην Κατοχή από πείνα και στο χωριό έμεινε μόνο η μάνα του. Ήταν απόφοιτος γυμνασ. Ψηλός, γεροδεμένος, με ακατάβλητο ψυχικό σθένος, αποφασιστικότητα και εξυπνάδα

Είχε μπει στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών στη Σύρο, αλλά λόγω του φρονήματος τον διώξανε και πήγε στη Μακρόνησο, ως κρατούμενος σκαπανέας.

Στη Σχολή είχε γνωριστεί με άλλον υποψήφιο αξιωματικό, τον Κ. Λιπσόκο, αλλά αυτός σαν εθνικόφρων, βγήκε ανθ/γος και πήγε στη Μακρόνησο ως αναμορφωτής, και μάλιστα στον 1ο λόχο, όπου ήμουνα εγώ και ο Σλεχανιώτης. Ανταμώσανε οι δύο τους εκεί. Ο ένας κρατούμενος και ο άλλος με όλη τη δόξα του και το μεγαλείο του, ανθυ/γος.

Ψηλός, εύσωμος, νέος, τρομερός στη φωνή, στο βλέμμα, στο περπάτημα, καλοξυρισμένος με τον αέρα του νικητή-θριαμβευτή.

Ό,τι χρειαζόταν. Ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση.

Όλοι οι αξιωματικοί έδειχναν αφοσίωση και υπερβάλλοντα ζήλο στο μεγαλεπήβολο έργο, για να φαίνονται αποδοτικότεροι, ως [illegible] [illegible], και έτσι να αποφύγουν το μέτωπο των μαχών που βρωμούσε μπαρούτι.

Μετά τα γεγονότα ο Σλεχανιώτης δεν υποφέρανε δήλωσης και απαγόρευε να κυκλοφορεί στο χωριό μην τον συναντήσει ο [illegible].

Μέναμε στο ίδιο ~~σπίτι~~ [illegible] [illegible].

Μέρα νύχτα ξαπλωμένοι.

Φαγητό και νερό του έφερνα εγώ. [illegible] [illegible] και δε μετακίνησε [illegible] και δυο μήνες.

Αυτός ξάπλα, αξύριστος, άπλυτος, ακίνητος στη γωνία. [illegible] να μην κάνει δήλωση. Τη θεωρούσε άνανδρη, ταπεινωτική, [illegible] με το ιστορικό του.

Υπολόγιζε ότι θα γίνει έλεγχος για τη μη δήλωση, και αν τον ανακάλυπταν... αλλοίμονό του.

Αυτό που φοβόταν δεν το γλίτωσε. Τον ανακάλυψαν.

Μια μέρα [illegible] [illegible] [illegible] στις [illegible] να ακούω τα πόδια μου και [illegible], [illegible], [illegible], βρισιές «Άτιμε, [illegible], σε θα βρίσκαμε [illegible]». Και [illegible]: ωχ, ωχ, και [illegible] - [illegible]. Κατάλαβα [illegible] και είπα μέσα μου: Αχ, ο Βασίλης δα [illegible], τον βρήκε ο [illegible]. Αυτόν θα δέρνανε. [illegible] [illegible], ωχ, ωχ [illegible] κι αληθινά λυπήθηκα.

Τον είχαν βάλει [illegible] [illegible] αυτοκίνητο. Αυτό ήταν [illegible] [illegible] το κατέβασαν [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] να κάθεται ένας άνθρωπος, [illegible]

καιρό ούτε να σηκωθεί ούτε να ξαπλώσει
Έπρεπε να κάθεται συνέχεια μαζεμένος
κι από πάνω το αγκαθωτό σύρμα ακουμπούσε το
κεφάλι του. Νηστικός, χωρίς νερό, εξαντλημένος κι άλλο ξύλο, έμεινε εκεί για μέρες.
Μια άλλη μέρα που ακουμπούσε πάλι στην κολόνα,
ακούω μια σιγανή φωνή:

— Κώστα — ... Κώστα. Γυρίζω και τον βλέπω
τον [illegible] στη [illegible] μέσα στον συρμάτινο
εκείνο [illegible].

— Ρε Βλάχο εδώ είσαι. Εσένα δέρνουνε [illegible]

— Να εμένα, μου λέει. Έκανα το [illegible]
[illegible], με βρήκε και με γλίτωσε ο [illegible]
Ελυπήθηκα πολύ και για το κατάντημά του, αλλά
και γιατί δεν μπορούσα να τον βοηθήσω
Αποχωρίσαμε κάθε σκέψη μαζί του

Τον Αύγουστο του 1949 εγώ απολύθηκα. Καθαρός,
σαν χαρακτηρισμένος γνήσιος Έλληνας, με
απολυτήριο γνήσιο και με δίπλωμα! Εξαιρετοί.
Όσοι απολύονταν χωρίς να έχουν χαρακτηρισθεί
έπαιρναν απολυτήριο κίτρινο και με δίπλωμα: Ε.Γ. [illegible].

Αυτοί, μόλις [illegible] το [illegible] το
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], το

τμημα και γω και παλι εξορια στην Ικαρια Αη-Στρατη, Γιουρα. Απο το ενα νησι στο αλλο-περασαν μερικα χρονια

Κατα το 1951, δεν θυμαμαι μερα, μηνα, κατεβαινω στην οδο Αγιας Φιλοθεης, προς την Μητροπολη για το υπουργειο Παιδειας.

Να και ο Βαγγελης. Αγκαλιαστηκαμε και φιληθηκαμε. Μου ειπε: "Ρε, Κωστα, παντα σε θυμαμαι Συ, μου σταθηκες αληθινος φιλος. Μου εφερνες φαγητο, νερο και εφημεριδες."

Δεν ξαναβρεθηκαμε και αυτο γιατι οι ημερες ηταν ακομα πονηρες. Τον παρακολουθουσαν διαρκως γιατι τοτε επεστρεψε απο τη δικη εξορια. Το εμαθα απο ενα θειο του, που διατηρει καταστημα παιδικων ειδων στην οδο Αδριανου, οτι εφυγε και πηγε στη Σουηδια, οπου ζει ακομα.

Πως τα καταφερε και εφυγε, δεν ξερω

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

4 Η Εθνική αγωγή, των σκαπανέων.

Το πρόγραμμα, η πολιτική των μεταπολεμικών κυβερνήσεων ήταν να καταστρέψουν κάθε ίχνος δημοκρατικής δομής, να εξαλείψουν τη δόξα της Αντίστασης, να σβήσουν τη ρωσική επιρροή στην Ελλάδα.

Οι αγωνιστές στην περιφρόνηση, στο περιθώριο της ζωής, στην αγωνία. Κρίθηκαν για ανθρώπους δεύτερης κατηγορίας.

Στο στόχο αυτό αποβλέπαν όλα τα μέτρα, νομοθετικά και διοικητικά, που έπαιρναν. Εκκαθάριση του στρατού, της Αστυνομίας, των Δημοσίων υπηρεσιών, των οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αλλά και του [illegible] από κάθε άλλου, και δεν υπάρχει [illegible] για τα κοινωνικά τα φαινόμενα.

Το τελευταίο αυτό θα πετύχαινε με τις αθρόες συλλήψεις, δίκες και καταδίκες, τις εκτελέσεις αθώων πολιτών με στημένες κατηγορίες και προκατασκευασμένες αποφάσεις των έκτακτων στρατοδικείων.

Όλη η πολιτική καθορίζονταν στα παρασκήνια από τα ανακτοβούλια των παλατιανών, όπως μπαινοβγαίναν σαν στο σπίτι τους οι Αμερικάνοι σε δημοσιογραφοι των ανακτορων, της C.I.A, της Κ.Υ.Π. και αλλων αξιωματουχων της υψηλης εθνικοφροσυνης..

Στην περιοδο βασιλευε η κατασταση στυγνης, [illegible] τρομοκρατιας. Απο τη μια - τη μια παρακρατικες οργανωσεις, απο το παρακρατος, με τη γνωση την ανοχη και την ενισχυση των αστυνομικων και πολιτικων αρχων.

Ο χωροφυλακας και οι συνεργατες του χαφιεδες αισθανονταν απολυτοι κυριαρχοι των χωριων και των πολεων, οργανα πιεσης, κατατρομοκρατησης και αστυνομευσης των σκεψεων και της συνειδησης καθε πολιτη.

Τυπος, ραδιοφωνο, εκκλησια, εκπαιδευση, συνδικαλισμος, ολα κατευθυνομενα, ολα στην υπηρεσια της Δεξιας.

Οποιος οποτεδηποτε αντιδρουσε η διαφωνουσε κρινοταν υποπτος και αντεθνικης συμπεριφορας.

Αλλα δεν εφταναν αυτα.

Επρεπε να μεταπλασει και το φρονημα, η ψυχη, το πνευμα του λαου.

Ο λαος επρεπε ν' αλλαξει πολιτικη νοοτροπια. Να θεωρηθει η Αμερικη οτι ειναι η Μεγαλη Δημοκρατια, η προστατιδα των λαων, ο φυλακας των λαϊκων ελευθεριων, η δυναμη που εσωσε τη

νίκη στον πόλεμο, αυτή μας έσωσε από την
πείνα, όπως η Ρωσία, ο κομμουνισμός
φέρνει την καταστροφή, το χάος, την
αθεΐα, την διάλυση της οικογένειας, είναι
σύστημα τυραννικό και άθεο.
Επομένως, και οι κομμουνιστές είναι άθεοι
τύραννοι και ως τέτοιοι επιβάλλεται να
χάσουν κάθε δικαίωμα της γης [illegible]
μέσα από διώξεις, αλλά και εκτελέσεις, για
τον μεγάλο εθνοσωτήριο αυτό σκοπό.
Σε κάθε τομέα, όπως στρατό και αλλού, είχε συστα-
θεί και ένα γραφείο Εθνικής και Ηθικής Αγωγής,
που είχε αποστολή να επιβάλλει τα παραδεκτή-
μενα [illegible], στην αγκαλιά της [illegible]
της πατρίδος [illegible] τα [illegible] και τα [illegible]
[illegible] στην [illegible] πολιτική των κυβερνή-
σεων-ανδρεικέλων, των παρακρατικών, της [illegible]
[illegible] και της εξάρτησης από τα συμφέροντα
των αμερικανικών μονοπωλίων, που [illegible]
[illegible] τα [illegible] της [illegible]
απ' την [illegible] Ελλάδας.
Με ομιλίες και διαλέξεις από ομιλητές [illegible]
[illegible] της αλήθειας, [illegible]
[illegible] τα [illegible], [illegible]
κομμουνισμό [illegible]

[illegible] εχθροί μας, που απεργάζονται την καταστροφή μας και την απόσπαση της περιοχής μας Μακεδονίας τ—

[illegible] μερικούς εγκάθετους και τους δασκάλευαν από πριν τι θα πουν στις συγκεντρώσεις. Έλεγαν π.χ. ότι τάχα βρέθηκαν στη Γερμανία όταν μπήκαν τα ρωσικά στρατεύματα. Οι Ρώσοι πεινούσαν και για να φάνε έπαιρναν από τα καταστήματα οδοντόπαστες και τις έτρωγαν, ότι δεν είχαν δει ποτέ τους ρολόγια και όταν σε κάποιο μαγαζί βρήκαν μερικά του χεριού τα έβαζαν στην αράδα στα χέρια τους μέχρι τον αγκώνα, ότι κάποιος Ρώσος στρατιώτης βρήκε ένα μεγάλο ρολόι τοίχου. Δεν ήξερε τι είναι και το νόμισε για λατέρνα και το φορτώθηκε στην πλάτη του σαν ψευδοπήρα.

Φυσικά όλα αυτά ήταν προκατασκευασμένα. Εμείς τ' ακούγαμε όλα αυτά [illegible], αλλά κάναμε ότι πειστήκαμε γιατί ανάμεσά μας είχαν σκορπίσει εγκάθετους χαφιέδες που παρακολουθούσαν ποιος θα γελάσει ή ποιος θα πει κάτι σαν σχόλιο, για τα γνωστά — — περαιτέρω.

Άλλος, [illegible] τον [illegible] αντάρτη και έλεγε ότι όλες οι συναγωνίστριες είναι γκαστρωμένες από τους αντάρτες του ΕΛΛΑΣ και ένα χώρο το έχουν μετατρέψει σε κάποιο «μαιευτήριο», για να γεννάνε οι έγκυες αντάρτισσες.

Βρήκαν και ένα βιβλίο κάποιου Ρώσου αντικαθεστωτικού συγγραφέα, του Κραβτσένκο, «Εγώ τέλος ελεύθερος», κι από αυτό μας διάβαζαν κομμάτια για να ιδούμε τη δυστυχία που επικρατεί στη Ρωσία.

Όταν τελείωνε το μάθημα της Εθνικής Αγωγής πια τραγουδούσαμε τον «Έξω Βούλγαροι μεγάλη Ελλάδα και πάλι θα ζήσει», ή το «Σε θωρώ μου εδώ ... ο Γέρος και κανόνια, χτυπάτε εις Βουλγάρους τα ατιμασμένα» και φεύγαμε για σπίτι.

Δεν ξεχνούσαν δα και οι κήρυκες της εθνικής φρονήσεως, λαϊκοί και ιερείς.

Ο ιεροκήρυκας — αντικομμουνιστής αντιπρόσωπος του φασισμού ήταν ταχτικός.

Από τους ιερείς ταχτικός ομιλητής ήταν ο [illegible], αρχιμανδρίτης και κατοπινά δεσπότης Πρεβέζης Στυλιανός Κορνάρος.

Θυμάμαι ότι σε μια του ομιλία μας είπε: «Σεις μοιάζετε με τον δαιμονισμένο που είχε μέσα του χιλιάδες δαίμονες και τους έβγαλε ο Χριστός και αυτοί μπήκαν στη θαρραλέα. Έχετε και σεις μέσα σας το δίκιο σας, την οργή. Μόλις υπογράψετε τη δήλωση, αμέσως θα φύγει από μέσα σας και θα θέλατε να φύγετε.

Αυτήν [illegible] τεχνικές που ο φονεύων κομμουνιστών επιτάσσει θεαματική εξόντωση.

Τα σχόλια περιττεύουν. Άξιος ο μισθός του. Δια μισθού χειροτονήθηκε αργότερα μητροπολίτης Πρεβέζης και καθαιρέθηκε γιατί φωτογραφήθηκε με μια [illegible], [illegible], σε θέση... σεξουαλικής ψυχαγωγίας και για άλλες ανάρμοστες πράξεις.

Κατά τα άλλα ο γνήσιος εθνικόφρων, άξιος και θαυμαστής όπως ~~του~~ τα γνήσια ελληνικά ιδεώδη στο ήθος, τιμή και χαρακτηριστικά παιδείας.

Παρομοίως και άλλοι πολλοί ιεροφάντες και θερμοί κήρυκες της [illegible] ιδεολογίας που εν ονόματι της ελευθερίας παρέπλαναν τη Ρωσία ως χώρα δούλων, τυράννων και πεινασμένων.

Ενώ εδώ βασίλευε ελευθερία λόγου και σκέψης και όλα ήταν σε ευφορία που τα ξερονήσια και οι φυλακές ασφυκτιούσαν από αγωνιστές δημοκρατικούς πολίτες αντιστασιακούς, που ζούσαν κάτω από το βούρδουλα, το μαρτύριο και το [illegible] Αρχιμανδρίτη, τα [illegible] χωροφυλακής και το [illegible] μετά του χαφιέ

Στη δημόσια υπηρεσία παρακινήθηκε και κατέδιδε στην αστυνομία ο συνάδελφος το συνάδελφο, για να φανεί αρεστός στον προϊστάμενό του, για την υπηρεσιακή προαγωγή, ή την ανεκτίμητη εύνοια των αστυνομικών [illegible], ο πατέρας το γιο, ο γείτονας το γείτονα, ο χωριανός το συγχωριανό του, για να δείξει τα εθνικόφρονα φρονήματα.

Τα κίνητρα της κίνησης ήταν το κοινό κίνητρο των [illegible] ανθρώπων:
Περιφρονούσαν την αντίσταση αντιδημοκρατικοί [illegible] πήγαινε στην εκκλησία, από δικαστικός κάνει το [illegible] όταν [illegible], αν φύγει το χέρι του [illegible], μια εβδομάδα [illegible], [illegible] κάνει [illegible], [illegible] κάνει [illegible], τι ξέρει, [illegible] — —

Στην Άνω Αγορά στο Μεσοχώρι είχαν γράψει ψηλά σε διακεκριμένη θέση σε ένα μάρμαρο ένα κεφαλαίο μεγάλο Α. Άνω σημαίνει Αριστερός - Αριστερά φαίνεται, δηλαδή όποιος μένει σ' αυτά είναι κι αυτός αριστερός — ...

Από τις εφημερίδες της [illegible], είχε το [illegible] στην κατάταξη [illegible] καθημερινά, τα [illegible] δεν χωρούσε άλλη θεωρείτο ο γνήσιος φορέας της εθνικοφροσύννησι η ωχρή κατά αντιπροσωπευτική, η εφημερίδα «της καλής κοινωνίας», των ευϋπόληπτων Ελλήνων των ορθών και εθνικοφρόνων συντηρητικών, των νοικοκυραίων.

Αντιπροσωπεύουν η Καθημερινή και η «Βραδυνή». Το «Βήμα», και [illegible], όργανο και κόμματος των Φιλελευθέρων, τηρούσε ερμαφρόδιτη, μεσοβέζικη πολιτική και δεν αντέδρασε αποτελεσματικά [illegible].

Τα πιο πάνω αποδίδουν μια αμυδρή εικόνα για την ατμόσφαιρα που επικρατούσε στη χώρα μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας και την επικράτηση στο κράτος της Δεξιάς, κράτος που διηύθυναν οι Αμερικάνοι, το Παλάτι με όλους [illegible] συμβούλους τους, ντόπιοι και ξένοι, τη C.I.A., την ΚΥΠ με όργανα τις υποδεχόμενες και ελεγχόμενες κυβερνήσεις, το παρακράτος από [illegible] ταγματασφαλίτες χαφιέδες, τις παρακρατικές οργανώσεις, τις στρατιές των χαφιέδων, με τον φιμωμένο τύπο, το κατευθυνόμενο ραδιόφωνο, τον κυβερνητικό — κομματικό συνδικαλισμό, δημόσιο και εργατικό, τους θεωρητικούς απολογητές της δεξιάς ιδεολογίας. Όλα στην υπηρεσία της Αμερικανοκίνητης πολιτικής, της εξάρτησης και της υποτέλειας

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

5. Το συσσίτιο και η μισθοδοσία των σκαπανέων. Κλοπές και καταχρήσεις

Το συσσίτιο των στρατιωτών των τριών ταγμάτων της Μακρονήσου συνέπεσε, κατά τον νόμο, να είναι συσσίτιο για πολίτες Γ' κατηγορίας, όσο δικαιούνταν οι κρατούμενοι στις κρατικές φυλακές. Αυτό όμως δεν συνέβαινε στην πράξη. Οι σκαπανείς έτρωγαν πολύ λιγότερο και πολύ χειρότερο φαγητό. Μια παροιμία όλο χωριό μου [illegible] ήταν δ.α. Θυμάμαι ο Μήτσος κάθε πόσο πάει κοντά στα γουρουνάδι.

Ο κύριος λόγος ήταν ότι η διαχείριση ήταν ανεξέλεγκτη. Ποιος να ελέγξει ποιον; Όλοι, κατά δύναμη, [illegible], από τους αξιωματικούς έως στη μισθοδοσία, άλλοι περισσότερο και καλύτεροι [illegible] οι διοικητές.

Ο κάθε διοικητής τάγματος γύριζε από την Αθήνα από καταστήματα της αρεσκείας του, ύστερα από συμφωνία, με τη σχετική, βέβαια, προμήθειά του, τα τρόφιμα της χειρότερης ποιότητας, αλλά και δεν ξοδεύονταν στο μάγειρα και τα είχε ο μοναχικός για [illegible].

Το πρωί μας έδιναν γάλα από σκόνη, αλο-[illegible] από τη... μεγάλη ποσότητα και

-γενναιοψυχη Αμερικη.

Για μεσημερι η βραδυ φαγητα [illegible], ολο λουκανικα, που τα πεταγαμε γιατι ηταν αβραστα και τα [illegible] [illegible] κονσερβες Αμερικανικες και αυτες απο [illegible], [illegible] σαν κιμα [illegible] [illegible] κατεψυγμενες και [illegible] σαν χοντρες φρυγανιες.

Κοτοπουλα μεγαλα, νεροβραστα, με μεγαλα κουκουτσια. [illegible] νεροβραστα με [illegible] νερο μελιτζανες [illegible], [illegible], με μεγαλα σπορια. Τα [illegible] και τα μοιραζαν καπως-καπως. [illegible] στις [illegible] της κουζινας να φαμε, αλλα σε λιγο σφυριζε η σαλπιγγα [illegible] το [illegible] και το [illegible] να μην [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] μας

Καποτε μας μοιραζανε και κορν-μπηφ. Ενα κουτι σε 7-8 στρατιωτες, [illegible] σε δυο ή τρεις. Κρεας η ψαρια αγνωστα.

Μετα το [illegible], μας μοιραζαν [illegible] [illegible] και ενα κομματι κρεας και ενα αυγο. Αυτο ηταν και το μονο κρεας που φαγαμε στους 10 μηνες της κρατησης μου στην [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Πολλοι επαθαν εντερικα, [illegible] και

άλλα στο [illegible] οπωσδήποτε
Από ψωμί, μισό κιλό το 24ωρο.
Το μεγάλο μαρτύριο ήταν το νερό.
Σε κάθε τάγμα είχε κατασκευασθεί
μια τσιμεντένια δεξαμενή, όπου έριχνε
νερό με τη μάνικα η υδροφόρα-πλοίο
φερμένο απ' το λιμάνι Λαυρίου.
Οι δεξαμενές αυτές χωρούσαν πολύ νερό,
αλλά μας το δίνανε με το σταγονόμετρο
μιας; Ήταν κι αυτό μέσα στο πρόγραμμα.
Άνοιγε η βρύση μια ορισμένη ώρα και
τρέχαμε όλοι, άλλοι με κουτιά, άλλοι με
στάμνες ή με κανάτια. Όσοι προλάβαι-
ναν έπαιρναν, οι άλλοι μένανε άνυδροι.
Όταν ήθελε η διοίκηση να τιμωρήσει το
Τάγμα δεν μοίραζε νερό για 2-3-4 μέρες.
Αξιομνημόνευτο είναι και τούτο.
Όταν επισκέπτονταν το νησί κάποιος επίση-
μος, ντόπιος ή ξένος, υπουργός, στρατηγός,
ή δημοσιογράφος, άνοιγαν όλες οι βρύσες
και τρέχανε άφθονο νερό.
Στη συγκέντρωση για να τιμήσουμε ή να
ακούσουμε το λόγο ή τις ομιλίες του
υψηλού επισκέπτη, κανένας [illegible]
[illegible]!

λένε ότι δεν θα δίνουμε νερό είναι αυτά θα τα κάνουν; Και οι διαμαρτυρόμενοι [illegible] και το πλήθος φωνάζαν: «Ψέματα ψέματα. Έχουμε νερό αρκετό. Κάνουμε και μπάνιο και ύστερα [illegible]: Όπως θέλουμε. Στη [illegible] οι [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Άλλοτε έβγαζαν μερικούς να [illegible] τα [illegible] σε μέρος απ' όπου περνάγαν οι ξένοι όταν οι ξένοι έρχονταν η ίδια κατάσταση.

Η γυναίκα μου, γυναίκα [illegible], με μεγάλη υπομονή και κατανόηση — με εφοδίαζε με λάδι [illegible] και το έβαζε σε δοχεία μικρά από τενεκέ, [illegible] [illegible], τα [illegible], τα [illegible] καλά με [illegible] [illegible] της γειτονιάς και τα ταχυδρομούσε. Αυτό ήταν παράνομο, γιατί η αποστολή [illegible] απαγορευόταν. Αλλά ο ταχυδρόμος του χωριού Βασίλης Ξηρός, φίλος, [illegible] και [illegible] άνθρωπος που τα δεχόταν με κίνδυνο να χάσει τη θέση [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] της [illegible] [illegible] [illegible] ήταν [illegible] και [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]

Μια φορά το [illegible] των ανταρτών [illegible]

[illegible] [illegible] ένα [illegible] [illegible]
του Β. Τζαγιάννη, [illegible] [illegible] και
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ο διοικητής της ΤΞ [illegible] [illegible] στην Αθήνα
[illegible] [illegible], στον γνωστό του [illegible]
[illegible]. Θα [illegible] οι [illegible]
Θυμάμαι ότι: Ο στρατιώτης του λόχου μας
Γιώργος [illegible], από τη [illegible], έπεσε
στην [illegible] του [illegible] 2-3 [illegible]
[illegible] και τον έδειξε στον [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Το βράδυ τον τραβήξανε οι [illegible] στα
[illegible] την [illegible] και … [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Έμεινε στο [illegible]
δύο μήνες.
Ο στρατιώτης [illegible] [illegible] τα γεγονότα της
28 Φλεβάρη και 1 Μάρτη 1948 [illegible]
[illegible] για [illegible] της [illegible] και [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] της [illegible].
Για φανταστείτε σ' ένα τάγμα 3.500-4.500 ανδρών
από 3-4 [illegible] [illegible] να [illegible] στα [illegible],
στο [illegible], στο [illegible]; [illegible] [illegible] κάθε
στρατιώτη και κάθε μέρα [illegible] ποσότητες
[illegible] και [illegible] [illegible] [illegible]

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

και διοικητες.

Μια αλλη αλλαγη γινοταν στη μισθοδοσια.
Νομιζω οτι δικαιουμαστε για μισθο 5 δρχ. τον μηνα οι απλοι στρατιωτες, 25 οι δεκανεις και 50 οι λοχιες. Στο δικο μου ταγμα δεν μας διναμε ουτε δεκαρα. Γιατι και αυτο αγνοω.
Σε καμμια αλλη ιστορια για τη Μακρονησο διαβασα οτι τους εδιναν μισθοδοσια καθε μηνα, αλλα καναμε και μερικες κρατησεις για τη Βασιλικη Προνοια για το Μετοχικο Ταμειο Στρατου, ετσι επεφταν. Ποσο της εμενε να [illegible] χρειαζοταν για [illegible]. Νυχτωνε και δεν ξημερωνε. Ολα τα [illegible] η [illegible] και τα [illegible] η [illegible].
Αλλη αλλαγη στην εφημεριδα.
Στον Πειραια ειχε εγκατασταθει στις αρχες του 1946 βοηθος ο γιατρος Μαντωθαλος. Αυτος ο εβγαζε μια εφημεριδιτσα δισελιδη για τους Αρωμανες της Μακεδονιας με την επωνυμια «Δημοκρατικος Αγωνας» και στην ανω δεξια γωνια «Οργανο των Βλαχοφωνων».
Η εφημεριδα αυτη -ας την πουμε- ηταν στην υπηρεσια ξενων αποσχιστικου εργου της Μακρονησου και εγραφε αυτα σχετικα για τη ζωη των Αρωμανων και για το μεγα εθνικο εργο που σαν

[illegible]

Για το συσσίτιο έχουμε:

– Το συσσίτιο είναι άριστο σε ποσότητα και εκλεκτό σε ποιότητα, όπως δίνεται [illegible] φροντίδα.

Εξεθείαζε τις αρετές των αξιωματικών και των διοικητών, ότι είναι άνθρωποι με ανώτερο ήθος, με ανθρωπιά και ευγένεια, ότι σέβονται [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] και [illegible] [illegible], ότι επικρατεί τάξη, και [illegible] [illegible], ότι γίνονται ομιλίες [illegible] [illegible] [illegible], ότι [illegible] [illegible] [illegible] των [illegible] [illegible] και [illegible] των [illegible] να πάρουν το τιμημένο όπλο να πολεμήσουν [illegible] κατά των βαρβάρων Σλαβοκομμουνιστών, και άλλα τέτοια ψευδή.

Αυτά [illegible] [illegible] για [illegible] ντόπιων και ξένων, αλλά και να [illegible] οι αξιωματικοί ή οι [illegible] για το έργο αυτό, να [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] από τον [illegible], [illegible] [illegible] με [illegible].

Ο [illegible] αυτός [illegible] [illegible] [illegible] 1–2 φορές το μήνα, [illegible]

παραλάβαινε για τις εφημερίδες, και .. μην τον είδατε. Πόσα έπαιρνε, πόσα δικαιολογούσε στο εστιατόριο, πόσα λάδωνε το διοικητή και τον [illegible], αγνοώ και ανεξερεύνητο. Μάθαμε ότι τα άλλα τάγματα τα έπαιρναν τσιγάρα και μισθό, γιατί ήταν [illegible].
Από τα δέκα τσιγάρα του κάθε στρατιώτη την ημέρα τα δύο πήγαιναν υπέρ του λοχαγού.
Από τις εισπράξεις το 20% υπέρ του λοχαγού.
Στον [illegible] αυτών των [illegible] ο λοχαγός μας — ο [illegible] λοχαγός Γιώργος Χατζημιχάλης εφάρμοσε μια δική του, ευφάνταστη και πρωτότυπη μέθοδο.
Ο [illegible] ήξερε ότι [illegible] από [illegible] τον [illegible] και τον [illegible].
— Εσύ δεν παίρνεις καμιά άδεια. Έλα το Σάββατο να σου δώσω μια 24ωρη για την Αθήνα, και με την άδεια που αγοράζεις (κοίταξε, να περάσεις από το σπίτι μου και αν θέλει τίποτα η γυναίκα μου να της τα ψωνίσεις και όταν γυρίσεις σου τα δίνω τα
φυσικά, ποιος τολμούσε να τα ζητήσει, ο ίδιος δε .. ξεχνά να .. πληρώσει έτσι. Έσκαγε [illegible] [illegible].
Θυμάμαι - Από το λοχία Κ. Αργυρόπουλο ζήτησε να του αγοράσει 7 μέτρα ύφασμα για [illegible] της

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

κυρα- [illegible] [illegible] το δοχ. το
[illegible], [illegible] άλλην να τον φέρει ένα [illegible]
άλλην ένα σουγιά και τα λοιπά - ... .
Ο μεγάλος [illegible] [illegible] μια μέρα μας έλεγε
στη [illegible]:
— Ξέρετε ποιος είναι αρχηγός; Αν δεν ξέρετε.
Ο παππούς μου, Χατζημιχάλης κι αυτός στην
Κρήτη πήρε μέρος σε πολλές επαναστάσεις.
Όταν σκότωνε Τούρκο πέρναγε το ματωμέ-
νο μαχαίρι από το στόμα του και το έγλειφε,
να έτσι, και ο πρώτος εγγονός [illegible]
μου πέρασε το ~~[illegible]~~ δείχτη του χεριού του από
τη μια άκρη του λαιμού στην άλλη, για να
μας δείξει [illegible] το ματωμένο μα-
χαίρι του [illegible] [illegible] [illegible]
Ημείς [illegible] να γελάσουμε με τις [illegible]
νες [illegible], αλλά [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]:
— Ο ~~[illegible]~~ [illegible] Γ. Χατζημιχάλης να ανα-
χωρήσει αμέσως και [illegible] το [illegible]
[illegible] στην [illegible].
Έτσι και [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Αμέσως ο [illegible] [illegible] [illegible] κατέβηκε
από έξω [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]

Έφυγε και δεν τον ξαναείδαμε.
Τον πήραν να βοηθήσει με την ... [illegible] [illegible] και μετά ... [illegible] [illegible] [illegible] στο [illegible] τέλος των [illegible] [illegible].
Πόσο ξέρει σε ποιες [illegible] γινόσουνε για να γλυτώσει το μαρτύριο και το γλύτωσε για [illegible] το 1952, [illegible], συναντηθήκαμε στο [illegible] και τον [illegible] το [illegible] στο [illegible].
Δεν τον [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] σε «κομμουνιστή» σε ... [illegible]-εθνικόφρονα

6 Τα νυχτερινά «ντους»

Μια άλλη πρακτική για να κάμφθει η αντίσταση των δημοκρατικών στρατιωτών και να [illegible] μετά το [illegible] των σοβαρών ψυχοσωματικών [illegible] των [illegible] [illegible] [illegible], ήταν τα λεγόμενα νυχτερινά «ντους».
Τη νύχτα, όταν επικρατούσε απόλυτη ησυχία [illegible] [illegible] το [illegible] των 4-500 [illegible], κατέβαιναν από το λόχο διοικήσεως 4-5 [illegible], αλφαμίτες (Α.Μ.) με πιστόλι, [illegible] και τα [illegible] [illegible] από [illegible] ([illegible]) η [illegible] και φωνάζαν 1-2-3 [illegible], διάλεγαν από [illegible] και από [illegible] [illegible]. [illegible] και [illegible] ... [illegible].

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

—Ώστε έγινες η Βουλγαρέσα; Γιατί δεν κάνετε δήλωση; Ποιοι σας καθοδηγούν; Ποιοι δεν σας αφήνουν να υπογράψετε;

Τι λέτε τώρα, θα κάνετε δήλωση ή όχι;

Αν απαντούσαν „όχι", άρχιζε αμέσως ξυλοδαρμός οι φωνές και τα βογγητά ξυπνούσαν τους άλλους, που σκέφτονταν ότι κάποτε θα 'ρθει και η δική τους η σειρά.

Αυτό συνεχιζόταν [illegible] πολλές νύχτες μέχρι ότου γινόταν η ίδια [illegible] πολύπλοκη διαδικασία.

Το πρωί „τα χαράματα" — και τι χαράματα [illegible] στη σκηνή κορμιά [illegible], χέρια τσακισμένα, πρόσωπα ξεσχισμένα, δόντια βγαλμένα, πόδια κατακτυπημένα, κορμιά μαυρισμένα, έχουν [illegible] σπασμένες.

Γι' όλα αυτά τι να κάνει ο γιατρός — χειρουργός; Με τι μέσα; Κατάσταση ήταν κι αυτή..

Πέρασαν μερικές βδομάδες με τα ίδια και ξανατά τα ίδια σ' άλλο μέρος του στρατοπέδου. Την τιμητική πρωτοπορία στο έργο αυτό είχαν οι 12000 [illegible] ως μεταφερθέντες από το Β' Τάγμα. Τους έβαζαν στη γραμμή τετράδες και όταν η φάλαγγα αυτή βγήκε από τα όρια του τάγματος [illegible] φρουροί με την έξη σε [illegible] γενικό τρόπο»

Όταν φτάσανε στα σύνορα Β και Γ τμήματος σταθήκαν από τις δυο μεριές του διαδρόμου οι Αρχ. [illegible] με τα ρόπαλα και τους άρχισαν στο ξύλο χτυπώντας όπου έπιαναν αδιάκριτα.

Οι [illegible] περνάγαν ανάμεσά τους και ο καθένας έπαιρνε το μερτικό του.

Όταν τους παρέλαβαν οι άλλοι φρουροί του άλλου τμήματος έγινε κι εκεί αυτό το ίδιο, έτσι μέχρι το κάτω όροφο.

Αυτοί τους 1200 τους έβγαζαν ανά δύο ή ανά τρεις σε χαμηλά και στενά [illegible] αντίστοιχα

Εκεί σήκωνε η σκόνη, ψιλή και κάτασπρη. και σκέπαζε κεφάλια, πρόσωπα, ρούχα, κουβέρτες. Τα σώματα γέμιζαν σκόνη και έφτυναν όση την ημέρα ίσως δεν κατάπιναν.

Όταν έβρεχε σπάζανε οι ψιλές σταλαματιές.

Ο ωραίος κόσμος, ο ηθικός, αγγελικά πλασμένος

Η [illegible] δικαιοσύνη [illegible]

Ελευθερία, δικαιοσύνη, δημοκρατία στα πρόσωπα της σαδιστικής-φασιστικής μεσαιωνικής πολιτικής.

Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα.

7 Οι θεωρητικοί αγωνιστές του έργου της Μακρονήσου.

Στα χρόνια εκείνα του ψυχρού πολέμου μεταξύ των μαρξιζόντων καπιταλισμού και του ανατέλλοντος σοσιαλισμού δεν έλειψαν κι απ' τη χώρα μας άνθρωποι με ψηλές ιδέες και ανώτερα αξιώματα ως θεωρητικά [illegible], [illegible] και άλλοι διανοούμενοι ταλαιπωρημένοι της μετε-[illegible] ελληνικής πολιτικής.

Ήταν, όλοι αυτοί, οι μεγάλοι απόντες στον αγώνα του έθνους κατά των Ιταλών και των Γερμανών. Όταν κλήθηκαν με προσωπικές επιλογές από τους συνεργάτες του ΕΑΜ να συμμετάσχουν στον αντιστασιακό αγώνα, όλοι τους αρνήθηκαν. Άφησαν τους φτωχούς [illegible] του [illegible] [illegible] και [illegible].

Λουφάξαν ξαπλωμένοι στις αναπαυτικές τους πολυθρόνες και ξετρύπωσαν αφού έληξε και ο τελευταίος ξένος στρατιώτης. Φόρεσαν πάλι τη μάσκα του γνήσιου εθνικιστή και [illegible] ορέξεις και προσπάθησαν να [illegible] την πατρίδα, με την [illegible] γνώση της πολιτικής ηγεσίας, την πολιτική του χαμερπούς [illegible] [illegible] πολύ υποταχτικών και χωρίς ίχνος εθνικής αξιοπρέπειας και ανδρισμού εκτελεστή της πολιτικής της εξάρτησης και της υποταγής στους ξένους αφέντες και των γλοιωδών αυλοκολάκων των αμερικάνων [illegible].

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Μαρινάτος έγραψε:

«Δεν υπάρχει διδακτικώτερον σχολείον από το Μέγα Εθνικόν Σχολείον της Μακρονήσου» 21-10-48

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Γ. Σωτήρη, έλεγε «Επιθυμούμε εδώ να ιδούμε τα παιδιά μας τα [illegible] και φεύγουμε με υπερηφάνεια και χαρά για κάθε πρόοδο που είδαμε. Εδώ θα μπορεί να έρθουν όσοι λέγονται μόνο Έλληνες χωρίς να είναι για να ιδούνε [illegible] ελληνικό, αλλά και να μάθουν την αρετή του Έλληνα στρατιώτη (21-10-48)

Ο ναύαρχος Σακελλαρίου, ένας των πιο έμπιστων του βασιλιά έλεγε: «Μακάρι η Ελλάδα να ήταν όλη Μακρόνησος»

Ο [illegible] ο [illegible] της μεταξικής ιδεολογίας ακαδημαϊκός και καθηγητής του Πανεπιστημίου Κ. Τσάτσος, έλεγε.

Η Μακρόνησος, συμβολίζει τον αγώνα μας.

Οι εκ της Μακρονήσου διατηρούν τις πεποιθήσεις που απέκτησαν εκεί και γίνονται πρότυπα

Ελλήνων στρατιωτικών κακοποιών. Αυτό κατέγει την δικαίωσιν της χειροποιηθείσης επαναστατικής μεθόδου;

Μήπως τη δοκίμασε στο τομέα του;

Αλλά η των ευκόλως νοουμένων

ως γνωστόν, ο κ. Τσολάκος από το κόμμα των Φιλελευθέρων μεταπήδησε στη δεξιά εντάχθηκε στο κόμμα της Ν.Δ. ο ευεργέτης της Δημοκρατίας και για ευγνωμοσύνη συνέγραψε ο γνωστός [illegible] Κλεαρχάκης, Αυτός ο μωροφιλόδοξος και γλοιώδης [illegible] και υμνητής της καπιταλιστικής ιδεαλιστικής [illegible] δεν κατάφερε τίποτε για την πολιτιστική και οικονομική άνοδο του λαού Κενός [illegible], χωρίς γνησιότητα και [illegible], περιεβλήθηκε με το κατάλληλο στολίδι [illegible] του κόσμου και υποκρίθηκε Ήθελε να ξαναγυρίσει το ρεύμα της ζωής στην εποχή του χρυσού Αιώνα του Περικλή όπου [illegible] και [illegible], να αναβιβάσει την ελληνική φιλοσοφία και τα αρχαία, να επικαλείται αρχαία [illegible], [illegible] η αλήθεια δεν βρίσκεται στον αρχαϊσμό [illegible], αλλά [illegible] στη σύγχρονη [illegible] τιμιότητα στην καθημερινή βίωση των λαϊκών στρωμάτων στα προβλήματά τους και στα προβλήματα της κάθε εποχής, που άλλοι αγνόησε, περιφρόνησε και αντιπαρήλθε.

Κείνος όμως που ξεπέρασε όλους σε δουλικότητα στα αμερικανοκίνητα αντιλαϊκά καθεστώτα από το 1944 και μετά, και παρουσίασε έλλειψη πολιτικής τιμιότητας και συνέπειας ήταν ο Π. Κανελλόπουλος.

Καθηγητής της Φιλοσοφίας του Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών προπτυχιακά και μετεκπαιδευμένος στο Γερμανικό Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης, ασπάστηκε τις θεωρίες της φι ιδεαλιστικής φιλοσοφίας του γερμανικού ιδεαλισμού

Ο Κανελλόπουλος είχενε ακριβώς ένα πολιτικό ιστορικό. Ήτο παιδί της αδελφής του Δημ. Γούναρη αρχηγού του Λαϊκού κόμματος. Ο Γούναρης, σαν πρωθυπουργός στα χρόνια της Μικρασιατικής καταστροφής τουφεκίστηκε στο Γουδί το 1922 με άλλους πέντε. Μετά την κατάρρευση των Ελληνικών στρατών και τη φυγή στο Κάιρο της κυβέρνησης και του βασιλιά παρακολούθησε και αναμίχθηκε στα πολιτικά.

Αυτός και φυγάς από την Εθνική Αντίσταση, όπως όλοι οι παλαιοκομματικοί πολιτικοί, [illegible] στο βασιλιά και όλοι τρέξαν για να [illegible]

ΑΡΧΕΙΑ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

το μονοπώλιο της εξουσίας.
Βρέθηκε στην πρωτοπορία η [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] το βουνό,
ώστε η λεβεντιά της Εθνικής ~~Εθνικής~~ Αντί-
στασης έγραψε σελίδες μεγαλείου και δόξας.
Μετά την απελευθέρωση [illegible] την [illegible]
και πολεμήθηκε ανοιχτά στην πολιτική.
Μετά τα πολεμικά χρόνια και [illegible]
Θεσσαλονίκη και [illegible] [illegible] και [illegible]
ουδέποτε έμεινε απαθής σ' αυτές, αυτός
ο ανεμοδείχτης.
Σαν μέλος των Στρατιωτικών;
α) Ναι δέχτηκε τον Αμερικανό στρατηγό
Βαν Φλητ, γνωστό σε [illegible] [illegible]
για το [illegible] [illegible] έργο στην Ελληνική
πολιτική, λόγω τα [illegible] και μετά, και των [illegible]
[illegible] Στρατηγέ μου, [illegible] [illegible] την
[illegible], και [illegible] για τον ίδιο [illegible]
ο Στρατηγός, [illegible] ο [illegible] [illegible].
Για το θέμα της Μακεδονίας είπα:
ε) Το φαινόμενο της Μακεδονίας είναι [illegible]
[illegible], δεν [illegible] των [illegible] Πολιτική [illegible]
[illegible] [illegible] της Ελλάδας με την
[illegible] και [illegible] [illegible] [illegible].
Οι ~~[illegible]~~ [illegible] της Μακεδονίας:

ΑΡΧΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ωφέλειαν να θεωρηθούν δύο φοράς Έλληνες. Διότι είναι μία φορά Έλληνες ως γεννηθέντες τοιούτοι και άλλη μία φορά Έλληνες ως ανακτήσαντες, μετά γονίμων ψυχικών δοκιμασιών, την Ελληνικήν των συνείδησιν.

Οι εμπνευσθέντες, οργανώσαντες και διαχειριζόμενοι με τόσην επιτυχίαν το έξοχον αυτό έργον είναι άξιοι βαθείας εθνικής ευγνωμοσύνης»

Αλήθεια. Μεγάλη παράλειψη του ότι δεν εισηγήθηκε στην κυβέρνησή του να γίνει σεμνά για τα πλήθος αγάλματα για τους ανώνυμους ήρωές μας: Μπαϊρακτάρη, Ιωαννίδη, Τζανετάκο, Βλασσόπουλο, Μπαρούτα, Μανέτο, Καλαρίτση, Σοφιανό, Καραφύλλη και όλο το πλήθος της Μακρονησιώτικης ....διοικήσεως.

Αφού χάθηκε η ντροπή, ο ανθρωπισμός, η αξιοπρέπεια, η τιμιότητα, όλα να τα ωραιοποιούμε με λόγια τέτοιου νοήματος.

Άλλοτε: «Είμαι ευτυχής ως εκπρόσωπος του Στρατού διότι των παραπλανηθέντων ιδιωτών η Εθνική αναμόρφωσις ανατίθεται εις τας τόσον επιτυχούσας εις το έργον τούτο στρατιωτικάς αρχάς. Πιστεύω ότι τα αποτελέσματα τα οποία θα έχει και επί των συνειδήσεων των ιδιωτών το Σχολείον της Μακρονήσου θα είναι εξ ίσου ευτυχή»

Απαντώντας στο συγγραφέα Μωριάκ, του έγραψε [illegible] των δυο τελευταίων ότι οι κ.-κ. Λουκάς Καστανάκης και Δημήτριος Φωτιάδης (ο ιστορικός) είναι εξαιρετικά εις την υγεία τους. (Ήταν και οι δυο πολιτικοί κρατούμενοι στη Μακρόνησο μόνο για τα φρονήματά τους.)

— Τους συμπεριφέρονται με εξαιρετικά πολιτισμένο τρόπο γιατί άλλωστε ο σκοπός τους άλλους ως βρίσκονται σ' αυτό το εξαίρετο σχολείο για ηθική αναμόρφωση. Είμαι εξαιρετικά ευτυχισμένος να σας πληροφορήσω ότι το σχολείο της Μακρονήσου είναι ανοιχτό σ' όποιον θέλει να το επισκεφτεί και πιστεύω ότι η Μακρόνησος θα ωφεληθεί με την επίσκεψή σας κατά την οποία θα έχετε τη δυνατότητα να ερευνήσετε με ευσυνείδητη μελέτη μέσα το ωραιότατο σχολείο και να κρίνετε μόνος σας για το έργο της ηθικής αναμόρφωσης που συντελείται εκεί, 23-12-1949

Αργότερα χαρακτήρισε τη Μακρόνησο Νέο Παρθενώνα, τα σχόλια περιττεύουν. Τέτοιοι άνθρωποι μας κυβερνούν από το 1944 και μετά.